

کارِ ما

گزارش فعالیت بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان در سال ۱۴۰۱

بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان

همراه جوامع محلی

در توان‌افزایی اجتماعی-اقتصادی در مسیر توسعه پایدار

@foundationed

www.foundationed.ir

به نام خداوند مشرف

تهیه شده در بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان
اسفند ۱۴۰۱

با همکاری (به ترتیب حروف الفبا):
مهسا ابرین، کلثوم بزی، امیر جلالی نژاد،
محمد جواد دردکشان، ندا شمس، آسیه علی نژاد،
ریحانه قبادی، ساناز قربانی، نیلوفر لهراسبی،
محمد کاظم متولی، شیما وزوایی، زهرا یوسفی

اطلاعات بیشتر:

www.foundationed.ir

هنوز اینجا جوانی دلنشین است

رویش جوانه‌ها و شکوفایی ظرفیت‌های زنان جامعه محلی طی سالها فعالیت بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان، بویژه در سیستان و بلوچستان، اشتیاق ما را در خدمات تسهیلگری افزون کرده است. توسعه کسب‌وکارهای جمعی زنان سوزن‌دوز محله‌های شیرآباد و همت آباد، دایی آباد و پشت گاراژ زاهدان، توانایی‌های گروهی زنان محلی کمب چابهار و نگور دشتیاری، عزم جمعی زنان سیاه دوز زابل برای شکل‌گیری گروه‌های خودیار، نمایش هنرمندی دست‌های پرزحمت در بازارهای فرامحلی، شوق یادگیری برای پیشرفت و زیست بهتر برای فرزندان، کارنامه‌های درخشان کودکان نگین، انشای امید آفرین دختر دبستانی و مربی شدن نوجوان آن دیار، دست به جیب بردن حاصل کار جوان پر راز و نیاز و نیز مایه‌گذاری‌های داوطلبان و تسهیلگران محلی، همه و همه ما را بر آن داشت که قابلیت محوری خود که همانا توسعه جامعه محلی با رویکرد کسب‌وکار است را قوت بخشیم. در این مسیر با پیوند پژوهش و آموزش و ترویج و اجرا، گامی نو نهادیم و در سال پیش رو قصد آن داریم که با همه همراهان صمیمی خود نهال‌های کاشته را به بار نشانیم.

به قول سایه:

تیم ما در
بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان

هنوز اینجا جوانی دلنشین است
هنوز اینجا نفس‌ها آتشین است

فهرست مطالب:

بنیاد در سالی که گذشت	۱
گزارش طرح توسعه جامعه محلی	۴
○ توسعه خانه‌های هدی در شهرهای زاهدان و چابهار	۵
○ توسعه فردی و اجتماعی کودکان و نوجوانان گروه نگین	۱۰
○ توسعه جامعه محلی زابل	۱۷
○ طرح ساخت خانه جدید هدی	۲۰
گزارش واحد آموزش: طرح یادگیری مشارکتی تسهیلگران معیشت پایدار (فاز سوم)	۲۳
گزارش واحد پژوهش	۲۸
○ مستندسازی روایت شکل‌گیری خانه هدی شیرآباد از ابتدا تا کنون	۲۸
○ سلسله نشست‌های تخصصی توسعه جامعه محلی	۳۱
○ استخراج شاخص‌های ارزشیابی طرح‌های توسعه جامعه محلی	۳۵
○ تدوین تجارب محرومیت زدایی در استان سیستان و بلوچستان	۳۶
○ کاربرست مفهوم تئوری تغییر	۴۰
برگزاری مجمع سالانه	۴۳
گزارش مالی	۴۵
چرا همراه و حامی بنیاد باشید؟ یا بنیاد چگونه به امر خیر در حوزه معیشت پایدار محلی ورود می‌کند؟	۴۶

بنیاد در سالی که گذشت

در سال ۱۴۰۱ بنیاد طبق استراتژی تدوین شده تمرکز خود را روی پروژه‌های توسعه جامعه محلی در استان سیستان و بلوچستان قرار داد و بر همین اساس نیز سعی داشت مبحث توسعه فردی و اجتماعی کودکان و نوجوانان و توان‌افزایی جوانان را نیز در راستای توسعه جامعه محلی تعریف کند. بنیاد تلاش کرد علاوه بر حضور در میدان خود را به لحاظ نظری نیز نسبت به موضوعات توسعه جامعه محلی از جمله توسعه جماعت محور، توان‌افزایی، تسهیلگری، معیشت پایدار و ... تجهیز کند. بر همین اساس تعدادی از متخصصین این حوزه را تحت عنوان نشست‌های توسعه جامعه محلی دور هم جمع کرد تا بتواند از نظرات و تخصص آنان برای بازبینی، اصلاح و ارتقای کیفیت طرح‌های توسعه جامعه محلی یاری بگیرد. در ادامه همین مسیر نیز بسیاری از تجربیات بین‌المللی مورد مطالعه قرار گرفت و برخی از آنان نیز ترجمه و به صورت ویدئو آماده شد. بنیاد هم‌چنین سعی کرد با تعریف مجموعه‌ای از پژوهش‌ها که گزارش آن در همین ویژه‌نامه خواهد آمد گام‌های موثرتری با اهداف زیر بردارد:

- به روز شدن دانش بنیاد در زمینه توسعه جامعه محلی و پیوند میان مبانی نظری و انباشت تجربه‌های میدانی جهت اجرای بهتر در میدان و مداخله محلی

طرح توسعه جامعه محلی در استان سیستان و بلوچستان در یک نگاه

۱۰۰۰ نفر	زنان سوزن‌دوز و اعضا نهادهای محلی ایجاد شده
زاهدان، چابهار، دشتیاری، زابل	شهرهای فعال در طرح
۱۰ محله حاشیه‌نشین	تعداد محله فعال
۳۴ گروه زنان	تعداد گروه‌های خودیار
۶ نهاد	نهادهای مستقل محلی
۲۵۰ نفر در پروژه توسعه فردی و اجتماعی	کودکان و نوجوانان گروه‌نگین

- آشنایی بیشتر و عمیق‌تر با ادبیات موضوع در حوزه توسعه، توسعه جامعه محلی، توان‌افزایی، تسهیلمگری و معیشت پایدار
- تقویت شبکه متخصصین در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، مدنی، دولتی و خصوصی جهت افزایش تاثیرگذاری بنیاد در جامعه محلی
- همچنین بنیاد در سال ۱۴۰۱ موارد زیر را پیگیری کرد:
 - تشکیل واحد آموزش به صورت منسجم جهت شناسایی نیازهای آموزشی کارشناسان بنیاد، تسهیلمگران بنیاد، تسهیلمگران محلی معیشت پایدار و سازمان‌های مردم‌نهاد با موضوعات مرتبط
 - مجهز شدن به ابزار جدید پایش و ارزیابی پروژه با عنوان تئوری تغییر (نوعی ابزار مشارکتی پایش و ارزیابی پروژه‌های اجتماعی)
 - ورود به جامعه محلی جدید و ایجاد گروه‌های خودیار جدید در بخش سیستان در شهرستان‌های زابل، نیمروز و زهک
 - توسعه فعالیت‌های انجام شده در حوزه توسعه جامعه محلی در زاهدان و چابهار
 - هدف بهبود و اصلاح مسیر گروه‌های خودیار و نهادهای ایجاد شده
 - تجهیز نیروی انسانی بنیاد
 - تعریف پروژه‌های جدید ایجاد گروه‌های خودیار در سایر شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان
 - ارتباط با نهادهای مرتبط بین‌المللی در حوزه توسعه جامعه محلی
 - بهره‌بردن از مسئولیت اجتماعی برخی از شرکت‌ها جهت توسعه فعالیت‌ها در جامعه محلی

گزارش تمامی این موارد به اجمال در ویژه‌نامه آمده است. در پایان باید افزود بنیاد در سال ۱۴۰۱ مانند شرایطی که در جامعه شاهد آن بودیم با فراز و نشیب زیادی مواجه شد و اکنون که به پایان سال رسیده‌ایم امید داریم بتوانیم با همراهی حامیان و دغدغه‌مندان توسعه جوامع محلی به ویژه جوامع کمتر برخوردار و به ویژه در استان سیستان و بلوچستان این مسیر را ادامه بدهیم و برای خلق جمعی زندگی و توان‌افزایی اجتماعی اقتصادی زنان و جوانان در مسیر توسعه پایدار قدم برداریم.

با سپاس ویژه از:
مشاوران هیات مدیره: سید جعفر مرعشی، نجمی هاشمی، سعید جابر انصاری
افراد و نهادهای حامی، به ویژه:
معین شریفانی، علیرضا ابوالفضلی، معصومه مجتبوی، احترام تقوی، امیر عربزاده،
شرکت آرین رشدافزا، خیریه کارساز، موسسه سیمرخ، اسنپ، موسسه ابتکار و
توسعه نوید، دانشگاه الزهرا، کسب و کار بیژه، شرکت کارآفرینان صنعت ذوب فلزات
نهادهای همکار محلی:
موسسه توسعه پایدار اردیبهشت
خانه هدی

جلسه سوزن‌دوزی گروهی اعضا خانه هدی، شیرآباد، زاهدان

گزارش طرح توسعه جامعه محلی

در طرح توسعه جامعه محلی با نگاه به توانایی‌های جامعه محلی و نگاه درونی به فرایند بهبود وضعیت محلی، از مشارکت خود مردم محلات برای حل معضلات محله بهره برده می‌شود و با راهکارهایی نظیر شکل‌گیری گروه‌های خودیار، ایجاد کسب و کارهای خرد جمعی، ایجاد سازمان‌های مردمی محلی پیش می‌رود.

این طرح از سال ۱۳۹۰ توسط بنیاد با رویکرد توسعه جماعت‌محور در مناطق حاشیه‌ای استان سیستان و بلوچستان آغاز شده است. گام‌های ابتدایی با تشکیل گروه‌های خودیار زنان و تشکیل صندوق‌های پس‌انداز خرد برداشته می‌شود. سپس با اتکا به ظرفیت‌های بومی از یک سو، و انگیزه و توانایی زنان محلی از سویی دیگر کسب‌وکار گروهی شکل می‌گیرد. آموزش مهارت‌های اجتماعی و حرفه‌ای به جامعه هدف به توسعه ظرفیت فردی و اجتماعی افراد انجامیده و در نهایت این افراد کیفیت زندگی خود و اجتماع‌شان را بهبود می‌بخشند. ایجاد نهادهای محلی با محوریت زنان بومی از اهداف اصلی طرح توسعه جامعه محلی است که خانه هدی زاهدان نمونه موفق آن است. این طرح از سال ۱۳۹۰ در محله شیرآباد شهر زاهدان، از ۱۳۹۶ در محله کمب چابهار، و از سال ۱۴۰۱ در شهرهای زابل، زهک و نیمروز بخش سیستان این استان در دست اجراست.

این طرح به دنبال آن است تا از راه توان‌افزایی جامعه محلی، به ۶ تاثیر مورد نظر دست یابد:

- ۱- توسعه مهارت، قابلیت و در نتیجه آن دارایی‌های جامعه محلی
 - ۲- مشارکت جامعه محلی در توسعه منطقه
 - ۳- افزایش توان مذاکره جامعه محلی در راستای توسعه جامعه محلی
 - ۴- نفوذ و اثرگذاری جامعه محلی در برنامه‌های توسعه‌ای
 - ۵- افزایش سطح کیفی جامعه محلی
 - ۶- نهادینه‌سازی مشارکت محلی در قالب سازمان‌های غیردولتی محلی
- بر همین اساس بنیاد در طرح توسعه جامعه محلی ۴ پروژه را به صورت جداگانه پیگیری کرده است که گزارش‌های آن در ادامه آمده است:
- ۱- توسعه خانه‌های هدی در شهرستان‌های زاهدان و چابهار
 - ۲- توسعه فردی و اجتماعی کودکان و نوجوانان عضو خانه هدی (گروه نگین)
 - ۳- توسعه جامعه محلی زابل
 - ۴- ساخت خانه جدید هدی

توسعه خانه‌های هدی در شهرهای زاهدان و چابهار

امیر جلالی نژاد

یکی از مسائل اصلی مورد توجه بنیاد این بوده است که مسیر اقدامات توسعه جامعه محلی در روند بلندمدت و در قالب طرح توسعه خانه هدی دیده شود تا ضمن بهبود مستمر فرایندها، بتوان به توسعه و تکثیر این الگو پرداخت.

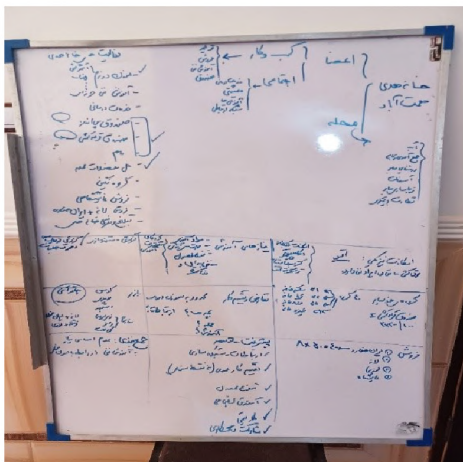
به همین منظور، در وهله اول، متن مدونی از مسیر طی شده، گردآوری شد و در تکمیل آن، پروژه توسعه در قالب پروپوزال توسعه خانه‌های هدی موجود، تدوین شد.

مهم‌ترین دستاوردهای پروژه توسعه در سال ۱۴۰۱:

- برگزاری کارگاه‌های روانشناسی برای ۴۰ نفر از اعضای گروه‌های خودیار شیرآباد
- تدوین سند تئوری تغییر خانه هدی بصورت مشارکتی
- تدوین سند عرضه‌یابی وضع موجود خانه‌های هدی به تفکیک گروه خودیار
- تهیه جدول نیازهای اعلام شده از تجهیزات، آموزش و مشاوره‌های تخصصی درخواستی به تفکیک گروه‌های خودیار و خانه‌های هدی
- تدوین سند شیوه‌نامه مستندسازی و گزارش‌نویسی در امور مالی، فعالیت‌های داخلی و عمومی گروه‌های خودیار و خانه‌های هدی
- تدوین سند سازمان همکاری بصورت مشارکتی بین بنیاد، خانه هدی و تسهیلات منطقه‌ای
- تدوین اساسنامه گروه‌های خودیار بصورت مشارکتی با اعضای جامعه محلی و بصورت بررسی تطبیقی با سایر اساسنامه‌های گروه‌های خودیار که توسط نهادهای دیگر اجرا می‌شود.
- به‌روزرسانی شیوه نامه صندوق‌های پس انداز خرد، اداره صندوق مبتنی بر ضوابط و ارائه گزارش ماهیانه توسط هر گروه
- تدوین شیوه‌نامه گزارش‌نویسی و صورتجلسه نویسی و حرکت به سمت ارائه گزارش مکتوب توسط همه گروه‌های خودیار بصورت ماهیانه
- ترسیم زنجیره ارزش برای دو محصول اصلی در کانال فروش سفارشات معمولی (جاقراآنی سفارش شرکت ایران خودرو) و عرضه مستقیم فروشگاه‌های (کوسن پرکار)

- تشکیل کارگروه مالی با جذب یک نیروی متخصص حسابداری جهت تنظیم امور مالی صندوق نهاد خانه هدی و همراهی دو نفر از اعضای خانه هدی
- جلب همکاری مشاور کسب‌وکار و تلاش برای تشکیل کارگروه فروش، تولید و طراحی محصول
- ثبت تمامی داده‌های گروه‌های خودیار در زاهدان، چابهار و دشتیاری.
- تکمیل پایگاه داده اطلاعاتی ۴۲۹ نفر از اعضای ۱۶ گروه‌های خودیار از خانه‌های هدی شیرآباد، دایی‌آباد، همت آباد و پشت‌گاراژها در ۴۹ سرفصل مرتبط با تولید، فروش، خدمات، آموزش و صندوق‌های پس‌انداز خرد به تفکیک گروه‌های خودیار و ۱۰۶ نفر در خانه هدی کمب و نگور در ۱۰ سرفصل مرتبط با تولید، فروش و صندوق آنها
- تلاش جهت تطبیق گروه‌های خودیار موجود مبتنی بر اساسنامه با اولویت تعداد عضو و شرایط عضویت و توسعه فعالیت‌های گروه
- جلب همکاری مشاور روابط عمومی برای تشکیل کارگروه روابط عمومی با کارکردهای تعریف شده
- اجاره محل جدید و مستقل برای خانه هدی دایی‌آباد و آماده‌سازی و تجهیز محل برای پیگیری فعالیت‌ها و ایجاد گروه‌نگین در این محله
- همکاری جهت ارتباط‌گیری با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها جهت تهیه هدایای شرکتی شامل اسنپ، صنایع ورق ایران، کارگزاری آگاه و زرین پال
- ایجاد کارگروه بررسی امکان همکاری شرکت‌های استارت‌آپی در حوزه مالی در فرآیند توسعه جامعه محلی و کسب‌وکارهای خرد جمعی محلی (جلسات ابتدایی در حال برگزاری است)
- طراحی ساز و کار اطلاع‌رسانی داخلی در خانه‌های هدی و گروه‌های خودیار جهت ایجاد فرصت برابر برای همه اعضا در کسب اطلاع از رویدادهای مختلف و طراحی اولیه وظایف کارگروه اطلاع‌رسانی در ۹ بخش
- برگزاری دوره آموزش مقدماتی کامپیوتر برای ۱۲ نفر از اعضای گروه‌های خودیار

نمونه تعیین مشارکتی وضع موجود گروه خودیار

اقدامات مشترک میان بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان و اعضای جامعه محلی در بیش از یک دهه فعالیت در زمینه توسعه جامعه محلی منتج به دستاوردهای قابل ملاحظه‌ای شده است. مجموع شواهد، حاکی از موفقیت چشمگیر این اقدامات تاکنون بوده است. ذی‌نفعان کلیدی بر رشد قابل ملاحظه اعضای خانه هدی در فرآیندهای توان‌افزایی اذعان دارند؛ ابراز و احساس رضایتمندی خود اعضا و حتی فرزندان و دیگر بستگان این افراد نیز موید دیگری برای این موفقیت از ابتدا تاکنون است. اما یکی از مسائل

اصلی مدنظر اعضای بنیاد، این بوده که بتوان مسیر اقدامات را در روند بلندمدت و در قالب طرح توسعه خانه هدی در آینده نیز پیش برد تا ضمن بهبود مستمر فرایندها و توسعه خانه‌های هدی موجود، امکان تکثیر این الگو در سایر شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان و همچنین سایر استان‌ها فراهم شود. به همین منظور پروژه ای تحت عنوان پروژه توسعه خانه‌های هدی موجود تهیه و تنظیم گردید.

نمونه تعیین مشارکتی وضع موجود گروه خودیار

برگزاری کارگاه‌های آموزش مقدماتی اعضای گروه‌های خودیار

نکته حائز اهمیت در این پروژه این بود که طراحی آن بر اساس مطالعه انجام‌گرفته پیرامون مستندسازی روایت خانه هدی شیرآباد انجام گرفت. هم‌افزایی صورت گرفته در خلال مطالعه مذکور میان اعضای خانه هدی، تیم کارشناسی و مشاوران اجتماعی و اقتصادی بنیاد، ظرفیت قابل قبولی را در طراحی مشارکتی گام‌های اصلی پروژه توسعه برای آغاز این مسیر فراهم کرده بود. به‌طور کلی ۷ گام اصلی پروژه از ایجاد فهم مشترک از ضرورت و چگونگی اجرای پروژه توسعه بین همه بخش‌های تیم، تا ارزیابی مشارکتی وضع موجود گروه‌های خودیار و خانه‌ای هدی، طراحی مشارکتی فرآیند بهبود و حل مسائل جاری، طراحی مشارکتی فرآیندهای توسعه سازمانی خانه هدی در قالب ۷ کارگروه بصورت تدریجی، طراحی مشارکتی بهبود و توسعه وضعیت کسب‌وکار و بخش‌های اجتماعی خانه هدی تا طراحی فرآیند نقش آفرینی خانه‌های هدی موجود در تکثیر این الگو در سایر محلات و شهرستان‌ها در نظر گرفته شدند.

بررسی مشارکتی اساسنامه گروه‌های خودیار در هیات‌مدیره خانه هدی

در این مسیر ۵ سفر توسط ۶ نفر با وظایف مشخص، انجام شده، آموزش‌های مختلفی در زمینه برنامه‌ریزی، تئوری تغییر، تیم‌سازی در قالب کارگروه‌های فروش، مستندسازی و گزارش نویسی، امور مالی، ابعاد روانشناختی توان‌افزایی و غیره ارائه شده‌است. دستاورد حاصل از فرآیند ذکر شده شامل تدوین جدول تحلیل وضع موجود خانه‌های هدی به تفکیک گروه‌های خودیار، جدول نیازسنجی مشارکتی به تفکیک گروه خودیار، ایجاد پایگاه داده سیستمی برای خانه‌های هدی به تفکیک گروه‌های خودیار، تئوری تغییر تدوین شده بصورت مشارکتی، تدوین سازمان همکاری، بازنویسی اساسنامه گروه‌های خودیار، بازنویسی و به‌روزرسانی شیوه‌نامه صندوق‌های پس‌انداز خرد، تدوین شیوه‌نامه گزارش‌نویسی و صورت‌جلسه‌نویسی، شیوه‌نامه اداره صندوق‌های خرد در سطح گروه و ترسیم زنجیره ارزش برای دو محصول اصلی در کانال فروش سفارشات معمولی و عرضه مستقیم فروشگاه‌هاست. همچنین در راستای حصول دستاوردهای دیگر مندرج در برنامه از پیش ارائه شده به ذی‌نفعان، یک نیروی متخصص حسابداری جهت تنظیم امور مالی صندوق نهاد خانه هدی جذب شده و مطابق قرارداد، وی متعهد به آموزش دو نفر از اعضای مستعد برای همکاری در امور مالی است. همچنین تیم مشاوره کسب‌وکار، روابط عمومی و فروش در حال شکل‌گیری هستند.

با تشکر از آقای شریفانی از حامیان پروژه

تیم پروژه توسعه:

تسهیلگر پروژه: محمد جواد دردکشان

تسهیلگران محلی: امیر جلالی نژاد، آسیه آذر بهرام،

حسنا مرادی، سمیه شیخی

مشاور: ندا شمس

مشاور اقتصادی: بهروز احمدزاده

توسعه فردی و اجتماعی گروه نگین

کلثوم بزی

شرح پروژه:

فعالیت‌های گروه نگین ذیل عنوان پروژه توسعه فردی و اجتماعی گروه نگین، با برگزاری کلاس‌ها و کارگاه‌های مختلف برای این گروه و عموماً توسط اعضای گروه در سال ۱۴۰۱ پیش رفته و برخی اعضای گروه در نقش مستندسازی تصویری و نوشتاری، مربی و تسهیلگر در فعالیت‌های نگین، ظاهر شده‌اند.

گروه نگین که روزگاری با ۱۵ نفر از کودکانی تشکیل شده بود که می‌خواستند با الهام از مادرانشان صندوق پس انداز کوچکی داشته باشند، بعدها به حدود ۲۸۰ نفر نیز افزایش یافت و عموماً شامل کودکان و نوجوانان ۷ تا ۲۵ سال بود. اعضا ضمن پس انداز و استفاده از وام، در کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی بسیاری در زمینه فرهنگ و هنر و ورزش و سرگرمی شرکت می‌کردند. امروز بازه سنی این گروه شامل افراد ۷ تا ۱۸ سال است و علاوه بر شرکت در کارگاه‌های آموزشی فرهنگ و هنر، به توسعه فردی و اجتماعی خود نیز می‌اندیشند، آنها تجربه حضور در کارگاه‌های کسب‌وکار و اشتغال، تسهیلگری و کامپیوتر و زبان انگلیسی را دارند و همچنین ضمن حضور در بنگاه‌های اقتصادی سطح شهر و تجربه کسب‌وکار جدی و واقعی از طریق استاد-شاگردی، به عنوان مربی و تسهیلگر تجربه و دانش خود را در خدمت توسعه دیگر اعضای کوچکتر نگین و توسعه کل گروه به عنوان یک نهاد مستقل قرار داده‌اند. گزارش پیش رو بخشی از فعالیت‌های این گروه در سال ۱۴۰۱ است.

جدول ۱: اهم فعالیت‌های گروه نگین در سال ۱۴۰۱

دستاوردها	زمان اجرا	شرح کوتاه فعالیت	عنوان فعالیت	ردیف
• ۱۱۶ نفر از اعضای گروه نگین و محلات شیرآباد و همت آباد در عناوین گفته شده آموزش دیدند	زمستان ۱۴۰۱ تابستان و	• برگزاری کلاس کامپیوتر در دو محله شیرآباد و همت آباد با مربیگری اعضای نگین • برگزاری کلاس نوشتن خلاق با مربیگری اعضای نگین و مربیان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در دو محله شیرآباد و همت آباد	آموزشی برگزاری کلاس‌های	۱

جدول ۱: اهم فعالیت‌های گروه نگین در سال ۱۴۰۱

دستاوردها	زمان اجرا	شرح کوتاه فعالیت	عنوان فعالیت	ردیف
<ul style="list-style-type: none"> افراد و نهادهای تازه‌ای با خانه هدی مشارکت کردند 	تابستان و زمستان ۱۴۰۱	<ul style="list-style-type: none"> برگزاری کلاس کامپیوتر در دو محله شیرآباد و همت آباد با مربیگری اعضای نگین برگزاری کلاس نوشتن خلاق با مربیگری اعضای نگین و مربیان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در دو محله شیرآباد و همت آباد برگزاری کلاس زبان انگلیسی در شیرآباد با مربیگری اعضای نگین و مربیان موسسه آموزش زبان انگلیسی تیکتاک برگزاری کلاس نقاشی برای گروه سنی ۵ تا ۷ سال با حمایت مالی و محتوای آموزشی خانه هنرهای زیبا و برنامه‌ریزی آموزشی و مربیان اردیبهشت در دو محله شیرآباد و همت آباد برگزاری کلاس کاردستی برای گروه سنی ۵ تا ۷ سال با حمایت مالی و محتوای آموزشی خانه هنرهای زیبا و برنامه‌ریزی آموزشی و مربیان اردیبهشت در دو محله شیرآباد و همت آباد برگزاری کلاس قصه و آواز به صورت آنلاین برای گروه سنی ۳ تا ۷ سال دو محله شیرآباد و همت آباد برگزاری کلاس آنلاین موسیقی انفرادی (گیتار) برای سه نفر از اعضای گروه نگین 	برگزاری آموزشی کلاس‌های	۱

جدول ۱: اهم فعالیت‌های گروه نگین در سال ۱۴۰۱

ردیف	عنوان فعالیت	شرح کوتاه فعالیت	زمان اجرا	دستاوردها
۲	برگزاری و حضور در کارگاه	<ul style="list-style-type: none"> • مهارت زندگی • اشتغال • تسهیگری • حضور دو نفر از اعضای نگین به عنوان تسهیگر در کارگاه تسهیگران معیشت 	تابستان و پاییز ۱۴۰۱	<ul style="list-style-type: none"> • ۲۱ نفر از اعضای گروه نگین در همت اباد و شیرآباد از محتوای ۵ کارگاه مهارت زندگی بهره بردند. • ۳۰ نفر از اعضای گروه سنی ۱۱ تا ۱۶ سال خانه های هدی همت اباد و شیرآباد با مشاغل مختلف و فضای آن آشنا شدند
۳	حرفه‌آموزی	<ul style="list-style-type: none"> • استاد-شاگردی • آموزشگاهی 	تابستان و پاییز ۱۴۰۱	<ul style="list-style-type: none"> • ۵۰ نفر از اعضای بالای ۱۵ سال خانه هدی در آموزشگاه‌ها و بنگاه‌های کسب و کار (استادشاگردی) به آموزش و تجربه ی کسب و کار در فضای واقعی پرداختند. • امروز برای سرویس سیستم‌های کامپیوتر خانه هدی نیاز به تعمیرکار بیرونی نداریم.
۴	حمایت تحصیلی	تامین شهریه دو نفر از اعضای دبیرستانی نگین	پاییز ۱۴۰۱	<ul style="list-style-type: none"> • امید این هست که این دو نفر در پایان سال تحصیلی دیپلم بگیرند
۵	رویدادها	<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری جشن پایان تابستان برای ۱۰۵ نفر از اعضای ۵ تا ۱۶ سال گروه نگین و محلات شیرآباد و همت آباد که در کلاسهای تابستان شرکت کرده بودند. 	پایان تابستان و پایان زمستان ۱۴۰۱	ایجاد نشاط و شادمانی برای مربیان و اعضای گروه نگین

جدول ۱: اهم فعالیت‌های گروه نگین در سال ۱۴۰۱

ردیف	عنوان فعالیت	شرح کوتاه فعالیت	زمان اجرا	دستاوردها
۵	رویدادها	<ul style="list-style-type: none"> • بسته بندی ۱۳۲ پک نوشت افزار با کمک اعضای نگین و اردیبهشت • برگزاری جشن پایان سال برای ۱۸۵ نفر از اعضای ۷ تا ۱۸ سال گروه نگین 	پایان تابستان و پایان زمستان ۱۴۰۱	ایجاد نشاط و شادمانی برای مربیان و اعضای گروه نگین

جدول ۲: شرح کلاس‌های گروه نگین در سال ۱۴۰۱

ردیف	عنوان کلاس	گروه سنی	تعداد اعضاء	تعداد کلاس	محل	مربیان	کمک مربیان	مستند سازی
۱	نقاشی	۵-۷	۴۲	۴	شیرآباد و همت آباد	رحانه زاهد زهرا نوری	زهرا شه بخش حدیثه حسن زهی عاطفه خانی صدیقه قلجایی	سعیدگرگیج محمدامین سالارزهی ماریادادکریمی سعیده نارویی ماه
۲	کاردستی	۵-۷	۴۲	۴	شیرآباد و همت آباد	رحانه زاهد زهرا نوری	زهرا شه بخش حدیثه حسن زهی عاطفه خانی صدیقه قلجایی	محمدحسین گرگیج عسل گرگیج ساناز حسن زهی عاطفه خانی صدیقه قلجایی منیره میر
۳	کامپیوتر	۱۱-۱۶	۶۰	۵	شیرآباد و همت آباد	مهسا ابرین ناهید دریوش نارویی محمدحسین گرگیج		
۴	زبان انگلیسی و بالای ۱۶ سال	۱۱-۱۶	۴۰	۲	شیرآباد	سعید گرگیج سمیه کرد		
۵	قصه و آواز	۳-۷	۴۵	۳	شیرآباد و همت آباد	دنا نعمت الهی	عاطفه خانی ناهید گرگیج محمدحسین گرگیج	
۶	نوشتن خلاق	۷-۱۰	۴۰	۲	شیرآباد و همت آباد	زهرا پردل بی با رهسپار مریم پارسایان پرستو سالارزهی	عاطفه خانی صدیقه قلجایی محمدحسین گرگیج	

همکاران و حامیان فردی و سازمانی:

سازمانی: خانه هدی، بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان، موسسه توسعه پایدار اردیبهشت، موسسه ناجیان، خانه هنرهای زیبا

تسهیلگران و مشاوران و همراهان:

مرضیه محمودی احرار، ندا شمس، امیر جلالی نژاد، ناصر نوربخش، ساناز قربانی، زهرا حسن زهی، منیره میر، مرضیه حسن زهی، فرزانه شه بخش

افراد و گروه‌ها:

امیر عرب زاده، فریمه تابعی، شهرزاد حامدی، آقای طیبانی
مربیان: ریحانه زاهد شیخی، زهرا نوری، دنا نعمت اللهی، زهرا پردل، بی‌با رهسپار،
مریم پارسایان

اعضای گروه نگین:

پرستو سالارزهی، امین سالارزهی، ساناز حسن زهی ثانی، عاطفه خانی، صدیقه قلجایی، سعید گرگیج، محمدحسین گرگیج، ماریا دادکریمی، ناهید دریوش نارویی،
زهرا شه بخش، حدیثه حسن زهی، عسل گرگیج

کلاس نقاشی

کلاس کامپیوتر

بسته بندی
نوشت افزار

کارگاه
مهارت زندگی

کلاس
زبان انگلیسی

کلاس
قصه و آواز

کلاس
نوشتن خلاق

کارگاه تسهیلگری

کلاس کاردستی

جشن آخر سال

کارگاه اشتغال

بخشی از تیم ما

بعضی جلسات نگینی ما

توسعه جامعه محلی زابل

سازان قربانی

طرح توسعه جامعه محلی زابل با هدف توان‌افزایی زنان در محلات حاشیه‌نشین و روستاهای زابل با رویکرد کسب و کار جمعی از تیرماه ۱۴۰۱ توسط بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان اجرایی شد. مدت زمان این طرح ۲۴ ماه در نظر گرفته شده است و انتظار می‌رود اثر طرح حداقل

بعد از ۲۴ ماه حضور در محلات و انجام فعالیت‌های مشارکتی، توان‌افزایی اجتماعی و اقتصادی جامعه هدف در شهرستان زابل باشد و نهاد پایداری شکل بگیرد که زنان بتوانند با فعالیت‌ها و کسب‌وکارهای جمعی در توسعه محلی، محلات خود اثرگذار باشند. تا کنون ۴ گروه خودیار فعال در زابل شکل گرفته است.

شرح پروژه:

شهر زابل دومین شهر مهم استان سیستان و بلوچستان بعد از شهر زاهدان است. این شهر با توجه به مرکزیت منطقه سیستان و هم‌مرز بودن با افغانستان، بلایای طبیعی مانند خشکسالی‌های دوره‌ای و طولانی، از بین رفتن زمین‌های کشاورزی و دامداری و وجود بیکاری با مسائل اجتماعی و اقتصادی منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای مواجه است. مهاجرت از روستا به شهر و از شهر زابل به سایر مناطق از جمله این مسائل است.

بیکاری، فقر، رواج اقتصاد غیر رسمی مثل دستفروشی و آسیب‌های اجتماعی این مناطق را درگیر خود کرده است. بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان با پشتوانه تجربه خود در توان‌افزایی جامعه محلی با رویکرد اجتماع محور به خصوص در استان سیستان و بلوچستان برای مواجه شدن با این معضلات، طرح توسعه جامعه محلی محلات حاشیه‌زابل را با رویکرد ایجاد کسب و کار و معیشت پایدار از تابستان ۱۴۰۱ اجرایی نمود.

هدف اصلی این پروژه توسعه جامعه محلی با رویکرد توان‌افزایی اجتماعی و اقتصادی و از طریق ایجاد کسب و کارهای پایدار و جمعی زنان در محلات حاشیه شهرستان زابل و کمک به مهارت‌های اجتماعی و اقتصادی جامعه هدف است. مراحل اجرای پروژه در طول ۲۴ ماه به شرح زیر در نظر گرفته شده است:

جدول ۳. اکنون بخش‌های سرخابی رنگ انجام شده است و گروه‌ها در مراحل پایداری هستند.
از سال ۱۴۰۲ گروه‌ها به صورت رسمی و حرفه‌ای وارد کسب و کار جمعی خواهند شد.

خروجی و دستاوردهای طرح تا کنون :

- تاکنون خروجی‌های زیر برای طرح توسعه جامعه محلی زابل به دست آمده است:
- ۱- تشکیل ۴ گروه خودیار در ۱ محله حاشیه نشین زابل و ۲ روستای زابل (با ۸۰ عضو از زنان)
 - ۲- ارائه بیش از ۲۶ ساعت آموزش مهارت‌های اجتماعی از جمله مهارت‌های ارتباطی، کار گروهی و تیمی، برنامه‌ریزی گروهی، حل مساله، مدیریت همزمان خانواده و کسب و کار برای ۴ گروه خودیار

- ۳- ارائه بیش از ۱۰ ساعت مشاوره برای هر گروه به صورت جداگانه برای حل تعارض های گروهی، مشخص شدن نقش ها، تقسیم کار، اهمیت شفافیت و...
- ۴- ارائه بیش از ۱۰ ساعت آموزش به سرگروه ها و منشی های گروه درباره مستندسازی، گزارش دهی، مدیریت گروه و...

- ۵- ارائه میانگین ۱۰۰ ساعت آموزش فنی به گروه ها مبتنی بر نیازهای آنان از جمله سوزون دوزی تار شمار، سیاه دوزی پیشرفته، آشنایی با رنگ و خلایقیت، آسترکشی، خامه دوزی، گلدوزی و پارچه بافی
- ۶- تشکیل ۴ صندوق پس انداز خرد برای هر گروه
- ۷- انجام یک بازدید از کسب و کار موفق در خود شهر زابل
- ۸- آموزش و توان افزایی دو تسهیلگر بومی مستقر در خود زابل به منظور پیگیری و توسعه طرح

در حال کار
اعضای گروه

جلسات با
گروه های خودیار

وضعیت گروه‌های خودیار ایجاد شده در زابل:

نام گروه	تعداد اعضا	نام محله	موضوع کسب و کار	صندوق پس انداز خرد
گروه فاطمیه	۲۰ نفر	هیرمند شمالی	تولید محصولات سیاه دوزی	بله
گروه سیستانه	۱۳ نفر	هیرمند شمالی	سوزن‌دوزی (مانتو و شال)	بله
گروه فراز	۲۲ نفر	روستای تپه دز	سوزن‌دوزی (کوسن، زیر لیوانی و زیورآلات)	بله
گروه بهار	۱۸ نفر	روستای جهانتیغ	پارچه بافی	بله

حامیان پروژه :

موسسه سیمرغ بنیاد را در تامین سفرها و بلیط‌ها به جامعه محلی همراهی می‌کند. بر اساس برآوردهای بنیاد حدوداً ۲۵ درصد از هزینه‌های طرح مشمول هزینه های رفت و آمد تیم به استان سیستان و بلوچستان می‌شود که تامین این هزینه همواره یکی از دغدغه‌های بنیاد در طول ۱۵ سال فعالیت خود در این استان بوده است. خوشبختانه امسال انعقاد تفاهم نامه و همراهی خیریه سیمرغ در تهیه بلیط‌های طرح توسعه جامعه محلی زابل، بنیاد توانست ۲۵ درصد از هزینه‌های طرح را کاهش و از این طریق علاوه بر رفع دغدغه تهیه بلیط برای مشاوران و مجریان طرح، آموزش های فنی معطوف به کسب و کار بیشتری را به زنان عضو گروه های خودیار ارائه دهد.

تیم پروژه:

تسهیلگر: ساناز قربانی
تسهیلگران محلی: مهلا گرگ‌زاده، خورشید هدایتی
تسهیلگر آموزشی: محمد کاظم متولی مشاور: فیروزه صابر

طرح ساخت خانه جدید هدی

مقدمه:

خانه هدی به عنوان یک سازمان مردم نهاد در استان سیستان و بلوچستان با هدف توان‌افزایی زنان محلات و با [ص] کسب و کار جمعی، درآمدزایی و معیشت از سال ۱۳۹۵ با مشارکت زنان سوزن‌دوز و تسهیلگری بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان در محله شیرآباد زاهدان تاسیس و در مکانی استیجاری استقرار یافته است. در ادامه بر اساس نیاز محلی، دامنه فعالیت خود را در حوزه مهارت آموزی‌های اجتماعی در محلات، پایگاه سلامت و استعدادیابی کودکان و نوجوانان گسترش داده است.

هدف:

- ساخت بنای جدید برای کمک به توسعه کمی و کیفی فعالیت‌های خانه هدی شیرآباد در زاهدان به منظور:
- ۱- افزایش تعداد و توسعه توانایی‌های مهارت جویان
 - ۲- توسعه فرهنگی با ایجاد فضاهای مناسب اجتماعی
 - ۳- توسعه بهداشتی با ایجاد فضاهای پزشکی و آزمایشگاهی و پیراپزشکی
 - ۴- بالابردن سطح خودکفایی با ایجاد فضاهای نمایشگاهی و فروشگاه
 - ۵- توسعه خدمات اجتماعی با ایجاد فضاهای پخت و نگهداری غذا

مشخصات کلی بنا:

- موقعیت:
 قطعه زمینی ۲بر واقع در منطقه
 شیرآباد زاهدان به مساحت ۴۰۰
 متر مربع بنا
 ۳ طبقه به مساحت کل حدود ۸۲۰
 متر مربع

وضعیت کنونی خانه جدید هدی در حال ساخت

سازمان کار:

- طراحی نقشه و مدیریت طرح: سعید سحابی (داوطلب)
 مدیریت پیمان: حمزه گرگیچ
 مسئول هماهنگی‌های داخلی: ندا شمس
 شورای سیاست‌گذاری: مرضیه حسن زهی (مدیرعامل خانه هدی)، ندا شمس (مدیر طرح توسعه خانه هدی)، فیروزه صابر، سعید سحابی، حمزه گرگیچ، سعید درودی (مشاور حقوقی بنیاد)، جواد دردکشان (مدیر طرح‌های مطالعاتی بنیاد)

اقدامات انجام شده :

- ۱- تهیه و تدوین طرح ساخت بنا
- ۲- خرید زمین
- ۳- طراحی نقشه
- ۴- انعقاد پیمان مدیریت و اجرا
- ۵- اخذ کلیه مجوزها و پروانه ساختمان
- ۶- اتمام عملیات تخریب و گودبرداری، فونداسیون، اسکلت و شروع دیوارچینی
- ۷- تامین مالی ۳۶/۰۸۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال و هزینه کرد ۳۶/۷۷۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال

حامیان: جمعی از دوستداران و همراهان
بنیاد توسعه کارآفرینی و خانه هدی

گزارش واحد آموزش

طرح یادگیری مشارکتی
تسهیلگران معیشت پایدار محلی (فاز سوم)

محمد کاظم متولی

طرح یادگیری مشارکتی تسهیلگران معیشت پایدار از ابتکارات جالب بنیاد در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ بود. این طرح خلاقانه به آموزش آنلاین مهارت‌های تسهیلگری در جوامع محلی با تاکید بر معیشت پایدار محلی می‌پرداخت و فاز اول و دوم آن طی دو سال برای تسهیلگران محلی از استان سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی و خوزستان اجرا شد.

گفتنی است که این طرح بنیاد که نهادهای محلی زیادی نیز در شکلگیری و اجرای آن مشارکت داشتند سال ۱۳۹۹ در نشست مقام زن سازمان ملل متحد ارائه شد. امسال بنیاد بر این شد تا فاز سوم طرح را به صورت حضوری و تخصصی برای تسهیلگران استان سیستان و بلوچستان اجرا کند.

هدف اصلی:

توان‌افزایی تسهیلگران و سمن‌های محلی (به تعداد ۳۰ نفر) در اجرای روشمند پروژه‌های توسعه جامعه محلی با رویکرد جماعت‌گرایی، توانمندسازی و تسهیلگری و تحقق موفقیت‌های عینی در این حوزه در استان‌های هدف با تاکید بر تکثیر مدل خانه‌های هدی در استان سیستان و بلوچستان

اهداف فرعی:

- افزایش مهارت تسهیلگران محلی منتخب برای اجرای پروژه‌های توسعه جامعه محلی با هدف توان‌افزایی اقتصادی و اجتماعی از طریق همراهی در شکل‌گیری و پایدار سازی گروه‌های خودیار و صندوق اعتبارات خرد محلی
- توان‌افزایی تسهیلگران در ایجاد و بهبود (شناسایی و کمک به رفع چالش‌ها) کسب‌وکارهای محلی با تاکید بر کسب‌وکارهای جمعی

آنچه در فاز سوم رخ داد به روایت محمد کاظم متولی مدیر آموزش در بنیاد توسعه کارآفرینی:

وقتی قرار شد در بنیاد بیشتر و موثرتر از قبل کار کنم اولین تصمیم این شد که فاز سوم طرح تسهیلمان معیشت پایدار محلی در استان سیستان و بلوچستان اجرایی شود. تدوین پروپوزال و ارتباط با تسهیلمان را شروع کردیم اما به دلیل شرایط پیش رو کمی توقف در مسیر اجرای پروژه ایجاد کردیم تا بتوانیم با حداکثر بهره‌وری آن را به پیش ببریم. اوایل بهمن ماه دوباره این پروژه به جریان افتاد و وقتی کم کم زمان انجام پروژه در اتصال پایدار با تسهیلمان جامعه محلی که منتخبین فاز دوم بودند به اشتراک گذاشته شد، هفته آخر بهمن ماه قرار شد شهر زاهدان میزبان ۲۰ نفر از منتخبین استان سیستان و بلوچستان باشد. زاهدان، سراوان، زابل، دشتیاری و چابهار، فنوج و ایرانشهر شهرهایی بودند که تسهیلمان آنها قرار شد ۲۴ تا ۲۷ بهمن این نشست را آغاز کنند. شور و اشتیاق این تسهیلمان برای حضور در این نشست برای ما جالب بود و دلیلش خیلی واضح: تاکنون اکثر آنها همدیگر را از نزدیک ندیده بودند چون فاز اول و دوم مجازی برگزار شده بود.

شرکت‌کنندگان دوره

بالاخره انتظار به سر رسید و دوشنبه دوره آغاز شد. سر فصل‌ها یکی مرور و باز آموزی سرفصل‌های دوره اول و دوم بود، و دیگری مسیری که برای تدوین پروژه‌ها باید طی می‌شد تا به مشاوره برسند.

روز اول به مفاهیم تسهیلگری جماعت محور، مروری بر تجربیات محلی در ورود به اجتماع محلی با تاکید بر ضرورت توجه به شاخص‌های ورود به یک اجتماع محلی، تفاوت تسهیلگر با مربی، مشاور و معلم در یک اجتماع، نسبت مشارکت در انواع مداخلات اجتماعی و چالش‌های پیش‌روی تسهیلگری جماعت محور با مرور تجربیات شرکت‌کنندگان پرداخت.

روز دوم تفاوت رویکرد دارایی مبنا و نیاز مبنا را به خود اختصاص داد و رویکرد بنیاد از طریق مشارکت در طیف فعالیت‌های خیرخواهانه توضیح داده شد. ادامه روز دوم به شناخت محل، تحلیل ذی‌نفعان و اهمیت دارایی سنجی محلی به شیوه مشارکتی با گروه هدف انجامید و عصر آن روز همه این مفاهیم در یک بازدید میدانی از انجمن امید زنان حاشیه نشین در شیرآباد مرور شد.

روز سوم موضوع نشست توجه به کسب‌وکار محلی بود. نقش تسهیلگر کسب‌وکار در ایجاد، انتخاب و توسعه کسب‌وکار محلی، شناخت اکوسیستم کسب‌وکار محلی و مزیت شناسی کسب‌وکار جمعی دیگر مباحثی بود که مدرسین به دو شیوه حضوری و مجازی ارائه دادند.

مدرس دوره

کم کم به پایان نشست نزدیک می‌شدیم. بالاخره روز آخر فرا رسید و بر اساس آنچه پیش‌بینی کرده بودیم، تحلیل وضعیت تک‌تک شرکت‌کنندگان در دستور کار قرار گرفت. در برنامه پروژه‌نویسی (با رویکرد کسب‌وکار جمعی محلی از طریق ایجاد گروه‌های خودیار)، پنج گام مقدمه، بیان مسئله، تدوین اهداف، جدول زمان‌بندی و خروجی‌های قابل انتظار با شرکت‌کنندگان کار شد و برای ارسال نهایی پروپوزال‌ها توافق به عمل رسید. این فاز هم به پایان رسید، اما داستان همچنان ادامه دارد...

طرح یادگیری مشارکتی
تسهیگران معیشت پایدار محلی

• فاز سوم •
• سیستان و بلوچستان •

۲۴ الی ۲۷ بهمن ماه ۱۴۰۱

زاهدان - مرکز آموزش و ترویج
منابع طبیعی و جهاد کشاورزی شهید خیابانیان

همراهان:

شرکت آراین رشد افزا و مدیریت آن
جناب آقای شهسواریان.
در سطح استان نیز دو سازمان مردم
نهاد در اجرای بهینه ما را همراهی
کردند: موسسه توسعه پایدار
اردبیهشت و خانه هدی.
همچنین مرکز آموزش و ترویج منابع
طبیعی و جهاد کشاورزی شهید
خیابانیان از دیگر همراهان بوده اند.

شرکت کنندگان در حال فراگیری

بنیاد توسعه کارآفرینی پس از ده سال فعالیت در حوزه توسعه جامعه محلی و کسب دستاوردهای قابل قبولی در خانه‌های هدی زاهدان، چابهار و دشتیاری، در یک جهت گیری استراتژیک سازمانی تصمیم به تمرکز بر استان سیستان و بلوچستان و تکثیر و توسعه الگوی خانه هدی

گرفت. به همین منظور اقدام به تجهیز خود در زمینه‌های مختلف کرد. در گام اول «روایت شکل‌گیری خانه هدی شیرآباد از ابتدا تاکنون» را مکتوب و مستند کرد و پس از آن در قالب برگزاری «سلسله نشست‌های تخصصی توسعه جامعه محلی» تجارب، سوالات و دغدغه‌های این حوزه را با سایر کنشگران این حوزه به گفتگو نشست که البته این نشست‌ها کماکان ادامه دارد. در گام سوم با تعریف پروژه «استخراج شاخص‌های ارزشیابی طرح‌های توسعه جامعه محلی» در تلاش برای تدوین دستورالعمل ارزشیابی پروژه‌های خود است. یکی از دیگر اقداماتی که بنیاد جهت تجهیز تیم خود برای اجرای موفق‌تر طرح‌ها و پروژه‌های خود داشت «کاربست مفهوم تئوری تغییر» (TOC) در طراحی، پایش و ارزیابی پروژه‌ها است. از جمله دیگر مسائل مهم برای بنیاد، شناسایی فرصت‌های هم‌افزایی و همکاری با سایر نهادهای فعال در استان سیستان و بلوچستان است. از این رو پس از دریافت پیشنهاد همکاری در پژوهش «تدوین تجارب محرومیت‌زدایی در استان سیستان و بلوچستان» از پژوهشکده مطالعات اقتصادی دانشگاه الزهرا مشتاقانه در این امر همکاری موثری را انجام داد.

مستندسازی روایت شکل‌گیری خانه هدی شیرآباد از ابتدا تا کنون

بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان در مقام یک سازمان مردم‌نهاد که در زمینه توانمندسازی زنان و کمک به ایجاد کسب‌وکار فعالیت می‌کند از سال ۱۳۹۲ در قالب طرح توسعه جامعه محلی، ایجاد یک کسب‌وکار جمعی به‌دست زنان جامعه محلی را آغاز و تلاش کرد در روند توسعه جامعه محلی مشارکت آنها را جلب کند.

پشتوانه این طرح تجربه همکاری با بانک جهانی در قالب طرح توسعه محلی در زاهدان بود. از ابتدا به اهمیت توسعه جامعه محلی در مناطق حاشیه‌نشین شهری توجه می‌شد و نیز لزوم توان‌افزایی از طریق ایجاد کسب‌وکار جزء برنامه کاری بود. ایجاد یک نهاد محلی با مدیریت زنان هدف نهایی این طرح است.

ماحصل فعالیت‌های انجام شده در حوزه توسعه جامعه محلی در بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان تاکنون شکل‌گیری ۶ خانه هدی (هنر، دانش، یاری) در شهرهای زاهدان، چابهار و دشتیاری است که بصورت رسمی و در قالب سمن ثبت شده‌اند و ۵۸۰ نفر از زنان مناطق کمتر برخوردار و حاشیه‌نشین این شهرها عضو این نهاد مدنی هستند. همچنین ۲۸۰ نفر از زنان این مناطق در سوزن‌دوزی با خانه هدی فعالیت می‌کنند ولی عضو این نهاد نیستند.

در عین حال پروژه‌های متنوعی مانند توسعه فردی، طرح استاد شاگردی، اوقات فراغت، کمک آموزش‌های تحصیلی، آمادگی برای کنکور و نیز برای فرزندان اعضا خانه هدی در شهر زاهدان (حدود ۲۴۱ نفر) که تحت گروه نگین فعالیت می‌کنند، اجرایی شده است.

مجموع شواهد -بصورت شهودی- حاکی از موفقیت چشمگیر این الگو است. ذی‌نفعان کلیدی بر رشد قابل ملاحظه اعضای خانه هدی در فرآیندهای توان‌افزایی اذعان دارند؛ ابراز و احساس رضایتمندی خود اعضا و حتی فرزندان و دیگر بستگان این افراد نیز مویب دیگری برای این موفقیت است. همچنین سایر ذی‌نفعان بر موثر بودن اقدامات انجام شده توسط بنیاد صحه می‌گذارند؛ اما آنچه همواره به‌عنوان مساله اصلی اعضای بنیاد، مدنظر بوده است تبیین و ارائه یک روایت منسجم از فعالیت‌های انجام شده برای شکل‌گیری و توسعه خانه هدی است. به همین منظور مطالعه‌ای تحت عنوان مستندسازی و مدلسازی خانه هدی شیرآباد جهت دستیابی به یک روایت منسجم از مجموع فعالیت‌ها در خانه هدی شیرآباد روایتی در ۴ بخش کلی تهیه و تنظیم شد:

بخش اول: از خانه پژوهش نواندیش تا شکل‌گیری گروه‌های خودیار؛

بخش دوم: استقرار در شیرآباد

بخش سوم: خانه هدی: یک سازمان مردم‌نهاد

بخش چهارم: آینده خانه هدی

سه بخش ابتدایی و در فصل‌های مختلف گزارش به روایت مسیر طی شده برای توسعه جامعه‌ی محلی با تمرکز بر خانه هدی در شیرآباد اختصاص داده شده است. در این متن ابتدا به شرح قدم‌های آغازین و پیشینه طرح شامل بسترشناسی، توضیح روند اعتمادسازی، مداخله و اجرای دو پروژه مهارت‌آموزی و بانک‌پذیری پرداخته شده، سپس بازه زمانی بین پروژه‌های مهارت‌آموزی و بانک‌پذیری تا انتقال طرح به بنیاد توسعه کارآفرینی و اتفاقاتی که در این دوره افتاده است مورد توجه قرار گرفته است. افتتاح خانه هدی در قالب یک نهاد محلی، فعالیت‌ها و عملکرد خانه هدی و فرآیند رسمی شدن با ثبت در استانداری و در ادامه شرح بالندگی و ساختار سازمانی و تکثیر این نهاد در سطح استان نیز آمده است. در نهایت در فصل ۹ فرایندهای طی شده جمع‌بندی شده است. در این جمع‌بندی علاوه بر نمودار توالی زمانی (کرونولوژی) ایجاد و فعالیت خانه هدی در قالب «تئوری تغییر» آمده است. در ادامه، بخش چهارم با شرح مختصری از چشم انداز آینده خانه هدی در دو بخش، ارزیابی کارشناسان تیم پروژه و نیز انتظارات اعضای خانه‌ی هدی از خود و فعالیت آنها آمده است. در این بخش که در تعامل نزدیک با اعضا و مدیران خانه هدی تدوین شد هدف اصلی کمک به سیاستگذاری در توسعه فعالیت اقتصادی خانه هدی و پیشنهاد راهکارهایی برای بهبود درآمد و رسیدن به معیشت پایدار بوده است.

رسیدن به این خروجی‌ها علاوه بر مطالعه مبانی نظری و متون علمی، مستلزم مصاحبه و گفتگوهای عمیقی با دست‌اندرکاران اجرای طرح توسعه جامعه محلی و اعضای جامعه بود. برای اغنا و درک بهتر موضوع، تیم در طول اجرای طرح مستندنگاری به زاهدان سفر کرد. همچنین در این مدت تیم از همراهی مشاوران علمی بهره برد که در ارتقای کیفیت کار بسیار موثر بوده است. پژوهش حاضر حاصل مصاحبه در قالب‌های مختلف با ۵۳ نفر، بیش از ۱۰۰ ساعت جلسه با مجریان طرح و بیش از ۱۵۰ ساعت برای تدوین متن روایی بوده است.

در بخش روایت مسیر طی شده که حاصل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با بیش از ۵۳ نفر (۲۳ مصاحبه فردی به‌همراه ۵ جلسه بحث گروهی متمرکز با اعضای خانه هدی در سه سطح هیئت مدیره، سرگروه و منشی گروه‌های خودیار و اعضای عادی گروه‌ها به تعداد ۳۰ نفر) افرادی است که در بازه زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۴۰۰ در شکل‌گیری خانه هدی نقش تعیین‌کننده‌ای داشته‌اند و یا با آن همراهی یا همکاری کرده‌اند.

از جمله موارد قابل ذکر اینکه در سال ۱۳۹۵ و به دنبال ارتباط بیشتر با نهادهای مختلف خانه هدی به عنوان یک سازمان مردم نهاد در حوزه‌ی توانمندسازی زنان حاشیه از استانداری سیستان و بلوچستان مجوز رسمی فعالیت گرفت. از همین طریق نیز همکاری‌های گوناگونی با استانداری، اداره بهزیستی و اداره صنایع دستی و میراث فرهنگی شکل گرفت. همچنین با سایر سمن‌های شهر نیز ارتباط برقرار کرد و موضوعاتی مثل بهبود معابر محله، جمع آوری زباله، همکاری موثر در مواقع بحران و برنامه‌ریزی آموزشی برای فرزندان اعضا بین ۷ تا ۱۸ سال را در همکاری با سایر سمن‌ها پیش برد. این نهاد در نقش یک پایگاه اجتماعی خدمات مختلفی را به اعضایش عرضه می‌کند و در بحران‌هایی مانند سیل و همه‌گیری کرونا علاوه بر اعضا به سایر ساکنین محلات و افراد نیازمند نقش موثر ایفا کرده است.

در کنار فعالیت‌های مختلف و عرضه‌ی خدمات گوناگون اجتماعی به اعضا همواره موضوع درآمدزایی و تولید محصول از ارکان فعالیت‌های خانه هدی بوده است. از این رو با ارائه حداقل ۱۲ محصول در ۳ کانال فروش در قالب سفارشات ویژه (همکاری با برند لانه و سایر برندها)، سفارشات معمولی (همکاری با ایران خودرو و هدایای شرکتی سازمان‌ها)، و فروش مستقیم (اعم از نمایشگاهی، غرفه فروش، و فروش مجازی) با هدف گسترش فروش و کسب درآمد برای اعضا توجه می‌شود. خانه‌ی هدی در ۱۰ سال گذشته مسیر شکل‌گیری تا توسعه فعالیت را طی کرده است و متناسب با توسعه ظرفیت و نیازهای سایر محلات تکثیر شده است.

سلسله نشست‌های تخصصی توسعه جامعه محلی

توسعه جامعه محلی از جمله حوزه‌هایی است که کمتر مورد توجه قرار گرفته است. کتب، مقالات، تجارب و اندیشه‌ها در این حوزه کمتر مجال مرور و گفتگوی مستقیم در میان فعالان و علاقه‌مندان به این حوزه قرار گرفته است. بنیاد به سبب انتخاب تمرکز فعالیت‌های خود در این حوزه مشتاق ایجاد بستری برای هم‌افزایی و هم‌کلامی متخصصین دانشگاهی در رشته‌های مختلف (شامل اقتصاد، جامعه‌شناسی، رفاه و سیاستگذاری اجتماعی، مدیریت کسب‌وکار) که بطور مشخص تجربه مداخلات میدانی در این زمینه را داشته باشند، است. فعالین جامعه مدنی و نمایندگان سازمان‌های مردم نهاد که تجربه مستقیمی در استان سیستان و بلوچستان داشته‌اند و از رویکردهای توان‌افزایی و مشارکتی بهره برده‌اند، کارشناسان و مدیران

ارشد دولتی که توجه ویژه و کارنامه عملکردی قابل قبولی در سطح ملی و استان در این زمینه داشته‌اند، واحد مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها که در این استان حامی طرح‌های توسعه جامعه محلی بوده‌اند و خیرینی که بطور فردی و از سر دغدغه و فراتر از صرف اقدامات خیریه‌ای دغدغه توسعه جامعه محلی را داشته‌اند.

اهداف اصلی پروژه

- آشنایی بیشتر و عمیق‌تر با ادبیات موضوع در حوزه توسعه، توسعه جامعه محلی، توان‌افزایی، و تسهیلگری معیشت پایدار
- به روز شدن دانش بنیاد در زمینه توسعه جامعه محلی و پیوند میان مبانی نظری و انباشت تجربه‌های میدانی جهت اجرای بهتر در میدان و مداخله محلی
- تقویت شبکه ارتباطی با متخصصین در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، مدنی، دولتی و خصوصی جهت هم‌افزایی و بهبود اثربخشی اقدامات نهادهایی همچون بنیاد در جامعه محلی

اهداف فرعی پروژه

- ایجاد بستری جهت هم‌افزایی و انتقال دانش و تجربه در حوزه توسعه جامعه محلی بین علاقمندان و فعالان که از منظرگاه‌های مختلف به این حوزه ورود دارند
- تشکیل گروه تخصصی از مشاورین حوزه توسعه جامعه محلی جهت غنا بخشیدن و به روز رسانی طرح‌های توسعه جامعه محلی بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان
- تولید محتوا در حوزه توسعه جامعه محلی
- جمع شرکت‌کنندگان تلفیقی از تخصص‌های متنوع دانشگاهی از افرادی که به نوعی تجربه کار میدانی هم داشته‌اند و افرادی که از میدان اجرا همواره توجه ویژه‌ای به مباحث نظری بروز داده‌اند.

این افراد در قالب اساتید دانشگاه جامعه شناسی، اساتید دانشگاه اقتصاد، اساتید حوزه توسعه، برنامه‌ریزی و سیاستگذاری، اساتید و دانش‌آموختگان مدیریت کسب و کار و کارآفرینی متمرکز بر کسب‌وکارهای خرد محلی، مشاوران کسب‌وکارهای خرد محلی، کارشناسان ارشد دولتی و مدیران اجرایی استان در سطح استاندار، نماینده سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در استان سیستان و بلوچستان، تسهیلگران جامعه

محلی، بخش خصوصی (واحد مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها)، خیرین و حامیان مالی طرح‌های توسعه جامعه محلی در نشست‌ها حضور داشتند. جهت ایجاد هم‌افزایی اعضا از افراد درخواست شده بود که بعنوان عضو ثابت در همه جلسات حاضر شوند. بطور میانگین در جلسات ۲۰ نفر حضور داشتند.

دور اول این نشست‌ها در سال ۱۴۰۱ با محوریت موضوع توسعه و توسعه جامعه محلی با ۹ سخنرانی در قالب ۵ جلسه برگزار شده است:

۱- نشست اول آقای اطهاری با موضوع «الزامات و راهبردهای کلان و خرد در توسعه پایدار»

۲- نشست دوم آقای دکتر امیددی با موضوع «ابهام‌ها و الزام‌های رابطه ملی و منطقه‌ای در سیاست‌گذاری اجتماعی»

۳- نشست دوم خانم دکتر رهایی با موضوع «جایگاه توسعه جامعه محلی در برنامه‌های توسعه ملی»

۴- نکات مبسوط آقای دکتر طائی در بخش پرسش و پاسخ نشست دوم با موضوع فقدان نظام کارشناسی در موضوع توسعه منطقه و توسعه جامعه محلی

۵- نشست سوم با سخنرانی خانم دکتر کریستابل با موضوع «تجربه کدومبشری در توسعه جامعه محلی در هند»

۶- نشست چهارم با سخنرانی آقای دکتر علاءالدینی با موضوع «رویکردهای توسعه جامعه محلی مزیت‌ها و محدودیت‌ها»

۷- نشست چهارم با سخنرانی آقای دکتر شریعتی با موضوع «بررسی تجربه جامعه نیکوکاری ابرار در توسعه جامعه محلی در استان کردستان»

۸- نشست پنجم با سخنرانی آقای دکتر میدری با موضوع «آسیب‌های همکاری بین دولت و جامعه مدنی برای توسعه جوامع محلی»

۹- نشست پنجم با سخنرانی خانم فیروزه صابر با موضوع «نقش سازمان‌های غیردولتی در توسعه جامعه محلی»

پوستر نشست دوم

دومین نشست از سلسله نشستهای تخصصی

توسعه محلی جامعه

موضوع: توسعه محلی
تاریخ: ۱۳۹۳
ساعت: ۱۰:۳۰ تا ۱۲:۰۰

مخاطبان: کمال اطهاری

مکان: سالن اجتماعات دانشکده اقتصاد

پشتیبان: معاونت توسعه و ارتباطات

دومین نشست از سلسله نشستهای تخصصی

توسعه محلی جامعه

موضوع: توسعه محلی
تاریخ: ۱۳۹۳
ساعت: ۱۰:۳۰ تا ۱۲:۰۰

مخاطبان: رضا امجدی، زهرا زاهدی

مکان: سالن اجتماعات دانشکده اقتصاد

پشتیبان: معاونت توسعه و ارتباطات

پوستر نشست چهارم

پوستر نشست سوم

کارگاه تخصصی و همایش تخصصی توسعه و اشتغال محلی

چشم‌انداز و همایش تخصصی: به سوی توان افزایش

موضوع: اشتغال محلی
تاریخ: ۱۳۹۳
ساعت: ۱۰:۳۰ تا ۱۲:۰۰

مخاطبان: دکتر کریم‌نابیل بی بی

مکان: سالن اجتماعات دانشکده اقتصاد

پشتیبان: معاونت توسعه و ارتباطات

چهارمین نشست از سلسله نشستهای تخصصی

توسعه محلی جامعه

موضوع: توسعه محلی
تاریخ: ۱۳۹۳
ساعت: ۱۰:۳۰ تا ۱۲:۰۰

مخاطبان: پوریا آغا دانیش

مکان: سالن اجتماعات دانشکده اقتصاد

پشتیبان: معاونت توسعه و ارتباطات

پوستر نشست اول

یکی از نشست‌های برگزار شده در دفتر بنیاد <

استخراج شاخص‌های ارزشیابی طرح‌های توسعه جامعه محلی

پروژه ارزشیابی اثربخشی پروژه‌های توسعه جامعه محلی، از سوی واحد پژوهش بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان، ناظر به ارائه الگویی از ارزشیابی فرآیندهای طی‌شده در ۱۶ سال مداخله تیم بنیاد توسعه کارآفرینی در استان‌های سیستان و بلوچستان تعریف شد. هدف از این پروژه، تدوین الگویی مدون برای ارزشیابی هر یک از مراحل مداخلات جماعت محور، برای تعیین مسیر پروژه‌های توسعه‌ای الگوی کسب‌وکار خرد جمعی محلی، با تاکید بر گام اول مداخلات؛ یعنی همراهی در ایجاد و تثبیت گروه‌های خودیار و صندوق‌های اعتبارات خرد در جامعه محلی، بود.

در این مطالعه ۴ سوال محوری، مبنای گفتگو با گروه‌های مخاطب بود که به ترتیب عبارت بودند از:

- ۱- یک گروه خودیار اثربخش، چه گروهی است؟
- ۲- آموزش اثربخش برای خودیار، شامل چه آموزش‌هایی است؟
- ۳- شاخص‌های تشخیص رسیدن گروه خودیار به پایداری و تثبیت آن چیست؟
- ۴- چه شاخص‌هایی را برای انتخاب جامعه محلی جدید، جهت ایجاد گروه خودیار جدید، باید مدنظر قرار دهیم؟

لازم به ذکر است که متناسب با پایگاه تخصصی و اجرایی گروه‌های مخاطب، در هر گفتگو علاوه بر محورهای فوق، موارد مکمل دیگر نیز مورد بحث قرار گرفت. این پروژه از آبان‌ماه آغاز شد. فرآیند مطالعه منابع ارزشیابی و انتخاب مدل ارزشیابی برای پروژه، برگزاری ۸ جلسه بحث متمرکز گروهی با ذی‌نفعان پروژه‌های توسعه جامعه محلی (شامل گروه تسهیلمان و کارشناسان بنیاد، تسهیلمان حوزه توسعه جوامع محلی، اعضای هیات مدیره خانه هدی، سرگروه‌ها و منشی‌های گروه های خودیار و حامیان مالی)، مصاحبه عمیق با ۱۳ نفر اساتید دانشگاهی، تسهیلمان بومی، مشاوران کسب‌وکار، پژوهشگران اجتماعی و مدیران و کارشناسان دولتی، و ارائه پرسشنامه به ۱۰ نفر، جهت دریافت نظرات پیرامون شاخص‌های ارزشیابی در محورهای ۴گانه مورد مطالعه، با همراهی مشاور علمی پروژه، انجام شده است. هم‌اکنون فرآیند تحلیل کیفی داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از روش تحلیل مضمون و انجام مطالعات منابع تخصصی جهت استخراج شاخص‌ها، در حال اجرا می‌باشد و در ماه آتی، با نهایی‌سازی تحلیل‌ها، استخراج شاخص‌های ارزشیابی صورت می‌گیرد. تسهیلمگر پروژه: محمد جواد دردکشان مشاور: دکتر ابوالفضل وطن پرست کارشناس: ریحانه قبادی

تجربه‌های محرومیت‌زدایی و فرصت‌های توسعه پایدار در سیستان و بلوچستان

طرح پژوهشی «تجربه‌های محرومیت‌زدایی و فرصت‌های توسعه پایدار در سیستان و بلوچستان» در چارچوب رویکرد توسعه پایدار و با مبنا قرار دادن مسئله

آمایش سرزمین درصد بررسی چهار بعد اساسی توسعه شامل اشتغال و توان‌افزایی، آموزش عمومی، بهداشت و سلامت، رفع سوء‌تغذیه و فقر غذایی در استان سیستان و بلوچستان و راهکارهای تقویت شاخص‌های مرتبط با ابعاد چهارگانه ذکر شده بوده است.

براساس بررسی‌های این پژوهش، طی ۵ سال اخیر (از سال ۱۳۹۶ تا کنون) در حوزه اشتغال و توان‌افزایی حداقل ۱۸ سازمان مردم‌نهاد غیر دولتی و موسسه خیریه، در حوزه آموزش عمومی بیش از ۲۹ سازمان مردم‌نهاد و موسسه خیریه، در حوزه بهداشت و سلامت بیش از ۲۶ سازمان مردم‌نهاد و موسسه خیریه، و در نهایت در حوزه رفع گرسنگی و سوء تغذیه بیش از ۹ سازمان مردم‌نهاد و خیریه به فعالیت توان‌افزایی و حمایتی در این استان مشغول بوده‌اند. برخی موسسات در بیش از یک حوزه و برخی تنها در یک حوزه مشخص فعالیت دارند.

نکات قابل توجه:

استان سیستان و بلوچستان در مجموع فقیرترین و کم‌برخوردارترین استان کشور به لحاظ بسیاری از شاخص‌های توسعه پایدار محسوب می‌شود.

طی دو دهه‌های اخیر سازمان‌های غیردولتی شامل سمن‌ها و خیریه‌ها تلاش کرده‌اند در این استان به کاهش ابعاد توسعه‌نیافتگی همت گمارند. ابتکارهای زیادی از سوی حیطه مدنی برای بهبود وضعیت اشتغال و توان‌افزایی در استان سیستان و بلوچستان دنبال شده است.

علی‌رغم تلاش‌های فزاینده مذکور، سیر تخریب محیط‌زیست، خشکسالی، تغییرات جمعیتی و سیاستگذاری‌های کلان اقتصادی-اجتماعی نظام حکمرانی در مجموع سبب استمرار و انباشت مسائل استان شده و آهنگ انباشت مسائل از حجم فعالیت‌های محرومیت‌زدایانه پیشی گرفته است.

رویکرد حمایتی نیازمنا در عملکرد سازمان‌های غیردولتی فعال در استان سبب شده تمرکز کافی بر اقدامات حمایت‌طلبانه و مطالبه‌گرانه برای تاثیرگذاری بر سیاستگذاری‌های نظام حکمرانی در جهت مقابله با تداوم سیاست‌های فقرزای حاکمیتی صورت نگیرد.

خروج استان از مدار توسعه‌نیافتگی مستلزم بازبینی‌های رویکردی و عملکردی هم در بخش حکومتی و هم در حوزه مدنی و غیردولتی است. این بازبینی‌ها مستلزم تلاش‌های زیر است:

۱- ترویج و تثبیت گفتمان توسعه پایدار و توجه به ملاحظات اجتماعی، انسانی و زیست‌محیطی توسعه در نظام برنامه‌ریزی و بوروکراتیک کشور

۲- تمرکز بیشتر حوزه مدنی به مهارت‌های حمایت‌طلبی - مطالبه‌گری و تلاش برای تاثیرگذاری بر قوانین و سیاست‌ها به جای تمرکز محض بر اقدامات حمایتی - مساعدتی

- ۳- استقرار و توسعه نظام ارزیابی سیاست‌ها برای بهبود اثربخشی و کارایی مداخلات توسعه‌ای
- ۴- تبادل برنامه‌ها و داده‌ها برای رفع موازی‌کاری و همپوشانی میان اقدامات دستگاه‌های اجرایی و بنیادها و نهادهای حکومتی
- ۵- ایجاد یک اتحادیه فعال با یک پایگاه داده متمرکز از مداخلات تمام نهادها برای رفع فقر و محرومیت در استان.

شرح پروژه

مطابق یافته‌های این طرح، استان سیستان و بلوچستان در ابعاد مرتبط با توسعه پایدار از جمله آموزش عمومی، بهداشت و سلامت، سوء تغذیه و اشتغال یکی از کم‌برخوردارترین استان‌های کشور (و در بیشتر شاخص‌ها در صدر فهرست استان‌های کم‌برخوردار) محسوب می‌شود. هرچند اقدامات و برنامه‌های متنوعی از سوی سازمان‌های غیردولتی (سمن‌ها و خیریه‌ها) برای کاهش ابعاد فقر و نابرابری در این استان عملیاتی شده و به علاوه دستگاه‌های دولتی و نهادها و بنیادهای حکومتی نیز فعالیت‌هایی در این استان داشته‌اند، اما به علل مختلف این اقدامات و برنامه‌ها به خروج استان سیستان و بلوچستان از چرخه فقر و توسعه‌نیافتگی منجر نشده است. اهم علل این ناکامی شامل مسائلی چون غیاب رویکرد مساوات‌مبنا در سیاست‌گذاری توسعه‌ای، غلبه رویکرد مساعدتی-امدادی بر رویکرد حمایت‌طلبی، تکثر و موازی‌کاری نهادهای دست‌اندرکار و فقدان نظام ارزیابی سیاست‌ها از جمله برخی علل توضیح‌دهنده هستند. سیاست‌گذاری‌های کلانی که طی دهه‌های اخیر صورت گرفته همزمان سیاست‌های مولد فقر و نابرابری آموزشی، بهداشت و سلامت و تغذیه در کشور بوده و الگو یا رویکرد غالب در سیاست‌گذاری کشور، نسبت به مقوله عدالت اجتماعی و رفع تبعیض قومی، جنسیتی و نابرابری‌های منطقه‌ای و جغرافیایی حساسیت لازم را نداشته است. پارادایم غالب توسعه‌ای در کشور که در قوانین برنامه توسعه، اسناد بالادستی و قوانین بودجه سالیانه بازتاب یافته و مبنای توزیع منابع، امکانات و فرصت‌ها در کشور بوده، مبتنی بر محورهای نظیر کوچک‌سازی دولت، کاهش سهم حمایت‌های پایه دولتی در آموزش، بهداشت و سلامت و پنداشت از عدالت به مثابه امری عرضی و ثانویه بوده است.

به علاوه، در رویکرد غالب و مسلط توسعه‌بخشی در استان، مشارکت اجتماع محلی و راهبرد دارایی‌مبنا در طراحی و اجرای برنامه‌ها، غایب یا کم‌رنگ است. هم‌پیوند

با همین مسئله، جهت‌گیری غالب در سازمان‌های غیردولتی ناظر بر مداخله مستقیم برای مساعدت و اجرای برنامه‌های حمایتی است و این سازمان‌ها کمتر به دنبال تاثیرگذاری مستمر و کانالیزه بر سیاست‌های فقرآفرین و نابرابری‌ساز دولتی هستند. نقد و ارزیابی سیاست‌های دولت‌ها در حوزه‌های متنوعی نظیر آموزش، بهداشت و سلامت، مسکن، آب و محیط‌زیست، سوء تغذیه و ... که به جای کاهش فقر در درازمدت مولد محرومیت و توسعه‌نیافتگی هستند، کمتر مورد توجه حوزه مدنی است.

سومین علت قابل توجه نیز فقدان ارتباطات و تعاملات، تبادل برنامه‌ای و اطلاعاتی و عدم یکپارچگی در اجرای برنامه‌ها است که سبب می‌شود هم‌افزایی منابع و امکانات و ایده‌ها میان دستگاه‌ها و بنیادهای متعدد و موازی مذکور در روند محرومیت‌زدایی از استان صورت نگرفته و سیاست‌های آمایش سرزمینی قربانی این ناهماهنگی شود.

تیم پروژه

کارفرما: مرکز تعاملات بین‌المللی علم و فناوری معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری
مشاور: پژوهشکده مطالعات اقتصادی دانشگاه الزهراء، بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان

شورای راهبری: دکتر حسین راغفر، دکتر علی معینی، محمد جواد دردکشان، سمانه سهرابی
پژوهشگر: سمانه سهرابی

کاربست مفهوم تئوری تغییر در طرح‌های توسعه جامعه محلی در بنیاد

در مسیر فعالیت‌های پژوهشی و برای ایجاد ساختاری جهت بهبود فرآیندهای عملیاتی و بستری جهت تقویت یادگیری سازمانی بدنال شیوه‌ای برای ارزشیابی اثر بخشی طرح‌های توسعه جامعه محلی خود با مفهوم تئوری تغییر آشنا و در بکارگیری این مفهوم تلاشی را در بنیاد آغاز کردیم.

روشی است که فرآیند طراحی/اجرا/ و ارزیابی را چنان شفاف نگه می‌دارد که هرکس که درگیر این فعالیت است می‌داند چه چیزی و چرا در حال انجام است. چرا که دستاوردها (اهداف کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت) بطور صریح و شفاف تعریف شده‌اند.

تئوری تغییر فرآیند بسیار دقیق و در عین حال مشارکتی است که به موجب آن گروه‌های ذی‌نفع در یک فرآیند برنامه‌ریزی شده سطوح مختلف اهداف خود در بازه‌های زمانی را بیان می‌کنند و شرایطی که باید برای دستیابی به آن اهداف فراهم شود را شناسایی می‌کنند.

تئوری تغییر توضیح می‌دهد که:

- چگونه فعالیت‌ها در ایجاد زنجیره‌ای از نتایج که در دستیابی مطلوب مد نظر نقش ایفا می‌کنند، فهمیده و شناسایی می‌شوند
- در هر سطحی از مداخله اعم از رویداد/ پروژه/ برنامه/ سیاست‌گذاری/ استراتژی/ و سازمان قابل استفاده است.

تئوری تغییر می‌تواند برای هر مداخله‌ای طراحی شود جایی که :

- اهداف و اقدامات امکان‌شناسایی و برنامه‌ریزی بصورت تار و پودی و منسجم پیش از آغاز را داشته باشد
 - تغییرات و تناسب‌سازی در پاسخ به ادغام موضوعات و تصمیم‌گیری‌های مشارکتی با حضور دیگر همکاران و ذی‌نفعان باشد
- به دلیل نکات ذکر شده بنیاد تصمیم گرفت تا بصورت ۲ سال در همه پروژه‌های خود از این مفهوم و ابزار جهت طراحی و ارزشیابی استفاده نماید و کارایی بهره‌گیری از این روش را در عمل ارزیابی کند.

اقداماتی که در این رابطه در سال جاری رقم خورد به شرح زیر است :

- ۱- طراحی تئوری تغییر به مثابه تصویر مسیر طی شده در طرح توسعه جامعه محلی شیرآباد (ایجاد و تثبیت خانه هدی شیرآباد در سه فاز)

۲- طراحی تئوری تغییر برای پروژه توسعه خانه‌های هدی موجود در شهرستان زاهدان، چابهار و دشتیاری

۳- طراحی تئوری تغییر برای پروژه ایجاد گروه‌های خودیار در شهرستان زابل

۴- ارائه کارگاه مقدماتی مفاهیم تئوری تغییر با عنوان «مروری بر تجربه بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان در کاربست تئوری تغییر» به سفارش موسسه خیریه توسعه و ابتکار نوید

تئوری تغییر اساس توصیف و تصویری جامعه از چگونگی و چرایی ایجاد یک تغییر مطلوب در زمینه‌ای خاص است. به ویژه بر روی ترسیم یا «پر کردن» آنچه به عنوان «وسط گمشده» missing middle در طرح‌ها بین آنچه یک برنامه پیش‌بینی می‌کند و آنچه در عمل رخ می‌دهد و اینکه چگونه این مسیر می‌تواند منجر به دستیابی به اهداف مورد نظر می‌شود، متمرکز است. این کار را ابتدا با شناسایی اهداف بلندمدت مورد نظر انجام می‌دهد و سپس از آنها برای شناسایی همه شرایط (نتیجه‌ها) که باید وجود داشته باشند (و اینکه چگونه اینها به طور علی به یکدیگر مرتبط هستند) برای تحقق اهداف، عمل می‌کند. همه اینها در یک چارچوب نتایج ترسیم شده اند.

سپس چارچوب پیامدها مبنایی را برای شناسایی نوع فعالیت یا مداخله به نتایج شناسایی شده به عنوان پیش شرط دستیابی به هدف بلندمدت فراهم می‌کند. از طریق این رویکرد، پیوند دقیق بین فعالیت‌ها و دستیابی به اهداف بلند مدت به طور کامل درک می‌شود. این منجر به برنامه‌ریزی بهتر می‌شود، زیرا فعالیت‌ها به درک دقیق چگونگی وقوع تغییر در واقع مرتبط هستند. همچنین منجر به ارزیابی بهتر می‌شود، زیرا امکان اندازه‌گیری پیشرفت در جهت دستیابی به اهداف بلندمدت که فراتر از شناسایی خروجی‌های برنامه است، وجود دارد.

فرآیند TOC منوط به تعریف تمام شرایط لازم و کافی مورد نیاز برای به دست آوردن یک نتیجه طولانی مدت است. TOC از نقشه‌برداری به عقب استفاده می‌کند که برنامه‌ریزان را ملزم می‌کند تا در گام‌های معکوس از هدف بلندمدت تا میان‌مدت و سپس تغییرات زود هنگام که برای ایجاد تغییر مورد نیاز است فکر کنند. این امر مجموعه‌ای از نتایج مرتبط را ایجاد می‌کند که به عنوان «مسیر تغییر» شناخته می‌شود. یک «مسیر تغییر» به صورت گرافیکی فرآیند تغییر را همانطور که توسط برنامه ریزان ابتکار درک می‌شود نشان می‌دهد و اسکلتی است که سایر عناصر نظریه حول آن توسعه می‌یابند.

- چرا از تئوری تغییر استفاده کنیم؟
- یک ابزار ارتباطی قدرتمند برای به تصویر کشیدن پیچیدگی همه فرآیند تغییر شامل چرایی و چگونگی تحقق تغییر
 - طرحی برای ارزشیابی با شاخص‌های قابل اندازه‌گیری
 - توافق بین ذینفعان در مورد آنچه که موفقیت پروژه تلقی می‌شود (چارچوبی برای بررسی نقاط عطف و ادامه مسیر)
 - مبنایی برای گزارش به سرمایه‌گذاران، سیاست‌گذاران، هیئت مدیره
 - چارچوبی برای مستندسازی و درس‌های آموخته شده از آنچه عملاً در مسیر رخ می‌دهد
 - شفاف نگه داشتن روند اجرا و ارزیابی، تا همه بدانند چه اتفاقی می‌افتد و چرا

مجمع عمومی سالیانه بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان در تاریخ ۱۸ مرداد ۱۴۰۱ در دفتر بنیاد و با حضور اعضای مجمع برگزار شد.

در بخش ابتدایی این نشست، سرکار خانم آسیه علی‌نژاد، مدیرعامل بنیاد، از فرآیندهای طی شده در بنیاد طی دو سال گذشته گفت، از پروژه‌هایی که انجام شده، توسعه یافته و یا در آستانه ایجاد است صحبت کرد و نهایتاً گزارش مالی مفصلی را در اختیار اعضای بنیاد قرار داد.

بخش دوم این مجمع، برگزاری انتخابات هیئت مدیره بنیاد توسعه کارآفرینی و نیز انتخاب بازرس هیئت مدیره بود که بر اساس آرای اخذ شده، خانم‌ها مهوش طیرانی، زهرا عمرانی و آسیه علی‌نژاد و نیز آقایان حسین اکبری و ناصر نوربخش برای دو سال به عنوان اعضای اصلی هیئت مدیره بنیاد توسعه کارآفرینی انتخاب شدند و خانم‌ها فرشته سلیمانی و منصوره کلاهدوز هم به عنوان اعضای علی‌البدل رأی آوردند. در انتخابات عضو بازرس هیئت رئیسه نیز آقای فهید کیازند به عنوان بازرس اصلی و آقای کاظم کاشفی‌پور به عنوان بازرس علی‌البدل انتخاب شدند. در ادامه مختصراً به سابقه فعالیت و تخصص اعضای منتخب هیئت مدیره می‌پردازیم:

مهوش طیرانی:

مدیرعامل شرکت نوپان بسپار و رئیس هیئت مدیره شرکت پتروکیمیای ابن سینا است و در سال ۲۰۰۵ و به انتخاب مجله Arabian Business جزو ۱۱ زن برتر کسب و کار در خاورمیانه شناخته شد.

حسین اکبری:

مدرس مدیریت و استراتژی‌های کسب‌وکار و بنیانگذار و رییس هیئت مدیره گروه پژوهشی و صنعتی آریانا، مدیر عامل شرکت رستوران‌های زنجیره‌ای شایلا، مدیر مسئول انتشارات آریانا قلم و از مؤسسين انجمن مهندسی صنایع ایران است.

ناصر نوربخش:

از سال ۸۹ با بنیاد همکاری داشته است. نوربخش مدیرعامل بنیاد توسعه فرهنگی سپهر در خراسان جنوبی است. مدیریت پروژه اتاق کارآفرینی مدارس از سوابق او در همکاری میان یک نهاد ملی اجتماعی و یک نهاد محلی است.

زهرا عمرانی:

مدیر عامل مؤسسه کاریار، از سال ۱۳۸۲ تاکنون پروژه‌های متعددی را در حوزه توسعه و توانمندسازی در مؤسسات نیکوکاری طراحی، اجرا و مدیریت کرده است.

آسیه علی‌نژاد:

در پروژه‌های مرتبط با توان‌افزایی اجتماعی و اقتصادی زنان در محلات فعالیت داشته، مدیر عامل انجمن زنان کارآفرین بوده و از زمستان ۱۴۰۰ مدیر عامل بنیاد بوده است.

فرشته سلیمانی:

اکنون مدیر عامل آموزشگاه سینمایی کارآفرینی در شهر گرگان است. او از مؤسسين بنیاد توسعه کارآفرینی است.

منصوره کلاه‌دوز:

از حامیان مالی طرح‌های بنیاد است. او با نگاهی اجتماعی همواره در مسیر بنیاد در سالیان گذشته با ما همراه بوده است.

بنیاد شفاف و پاسخگوست و به اعضا، جامعه هدف و مخاطبان خود متعهد است.

تامین مالی طرح‌های بنیاد در سال ۱۴۰۱

جمع	ساخت خانه جدید هدی	طرح‌های بنیاد
ریال ۵۳/۶۹۷/۰۰۰/۰۰۰	ریال ۳۶/۰۸۰/۰۰۰/۰۰۰	ریال ۱۷/۶۱۷/۰۰۰/۰۰۰

هزینه طرح‌های بنیاد در سال ۱۴۰۱

جمع	ساخت خانه جدید هدی	طرح‌های بنیاد
ریال ۵۷/۶۷۶/۰۰۰/۰۰۰	ریال ۳۶/۷۸۸/۰۰۰/۰۰۰	ریال ۲۰/۸۹۸/۰۰۰/۰۰۰

چرا همراه و حامی بنیاد باشید؟

یا بنیاد چگونه به امر خیر در حوزه معیشت پایدار محلی ورود می‌کند؟

بنیاد در پاسخ به بحران‌های معیشتی در مناطق کمتر برخوردار، توسعه جامعه محلی با رویکرد جماعت‌گرایی دارایی مبنا را برای خود انتخاب کرده است. در این شیوه بنیاد با ایفای نقش تسهیلگرانه و تمرکز بر فرآیندهای توان‌افزایی در همه ابعاد فعالیت می‌کند.

تاکید این نهاد مردمی در اتخاذ و انتخاب تعریف مناسبی از مفهوم توان‌افزایی برای جلوگیری از تقلیل فرآیندهای توان‌افزایی به صرف یک یا دو بعد از توان‌افزایی و نادیده گرفتن همه وجوه معنایی این مفهوم است. طراحی اقداماتی که متضمن هر ۴ بعد روانشناختی، اجتماعی، اقتصادی و مطالبه‌گری باشد مطلوب بنیاد است و صرف توجه به توان‌افزایی اقتصادی در قالب مهارت‌افزایی فنی و تولیدی، راه‌اندازی کسب‌وکار برای جامعه محلی و غیره بدون توجه به سایر ابعاد از نظر بنیاد کارآمد نخواهد بود. نقطه اهرمی تصویر شده از فرآیند توان‌افزایی به منظور فقرزدایی از جامعه هدف بیش از آنکه بر اشتغال‌زایی محدود باشد بر ایجاد و تثبیت نهادهای محلی در سطوح مختلف و ارتباط موثر میان این نهادها که البته فعالیت اقتصادی هم می‌کنند طراحی شده است. از اینرو بنیاد فرآیندهای توسعه جامعه محلی خود در سه گام طراحی می‌کند. گام اول به ایجاد گروه خودیار بعنوان یک نهاد غیررسمی متشکل از ۱۵ تا ۲۰ نفر از افراد که بیشتر فرآیندهای توان‌افزایی روانشناختی و اجتماعی را سپری می‌کنند، متمرکز هستند و سپس با ایجاد شبکه بین چند گروه خودیار - بیش از ۳ گروه خودیار و تشکیل یک نهاد رسمی (سمن محلی) میسر ادامه می‌یابد و نهایتاً تکثیر همین فرآیند در سایر محلات و شهرستان‌های استان به شکل گیری شبکه‌ای از نهادهای محلی منجر خواهد شد.

از این رو فرآیندهای توان‌افزایی در طرح‌های توسعه جامعه محلی در سه مرحله و به شرح زیر دنبال می‌شود:

۱- همراهی در شکل‌گیری و ایجاد گروه‌های خودیار محلی با مشارکت اعضای جامعه محلی دارای:

الف) فرصت‌های مبسوط یادگیری مشارکتی در زمینه‌های فردی و اجتماعی برای اعضای گروه

ب) صندوق‌های پس‌انداز خرد محلی جهت تقویت سواد مالی بویژه در امر پس‌انداز همراه با کارکردهای اجتماعی متنوع برای اعضای گروه مانند هویت بخشی و ایجاد تعلق جمعی

ج) فرصت‌های یادگیری متنوع برای فرزندان اعضا

د) مشارکت و همراهی با ساکنین محله در شناسایی نیازها و حل مسائل ابتدایی محله

ه) فرصت تمرین و یادگیری در امر راه‌اندازی کسب‌وکار خرد جمعی محلی

۲- همراهی در شکل‌گیری و ایجاد سازمان مردم‌نهاد رسمی محلی متشکل از حداقل ۳ گروه خودیار در محلات مجارو یکدیگر که از یک سو دارای کسب‌وکار خرد جمعی محلی زنان (بطور مثال سوزن‌دوزی در زاهدان) است و از سوی دیگر فعالیت‌های اجتماعی گسترده در راستای توان‌افزایی همه‌جانبه برای الف) اعضا، ب) فرزندان ایشان (۵ تا ۱۸ سال)، و همچنین اقدامات بهبود بخش وضعیت عمومی محله با مشارکت افراد غیر عضو ساکن محله انجام می‌دهد. در همین راستا فرصت‌های یادگیری و خدمات‌رسانی فراتر از صرف اعضای نهاد رفته و به سمت فراگیری ایجاد دسترسی بیشتر اعضای محلات به منابع خواهد رفت.

۳- همراهی در شکل‌گیری و ایجاد شبکه‌ای از نهادهای محلی در سطح شهرستان‌ها و استان متشکل از همه نهادهایی که تسهیلگری آنها بر عهده بنیاد بوده است. که در مجموع ظرفیت نهادها را در عالی‌ترین سطوح توان‌افزایی بصورت بالفعل تبدیل کرده و منجر افزایش دسترسی بیشتر به منابع و فرصت‌های توسعه مشارکتی از پایین به بالا در سطوح و ابعاد مختلف برای استان، شهرستان‌ها و محلات خواهد شد.

چنانچه تمایل دارید از پروژه‌های بنیاد حمایت کنید، کمک‌های خود را به شماره کارت زیر واریز کنید:

- شماره کارت: ۶۲۷۴۱۲۱۹۴۰۰۰۳۶۹۲ بانک اقتصاد نوین به نام بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان
- برای حمایت و همکاری‌های سازمانی از راه واتس‌آپ با شماره زیر در تماس باشید.

۰۰۹۸۹۳۷۷۷۲۴۲۱۰

بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان

همراه جوامع محلی

در توان‌افزایی اجتماعی-اقتصادی در مسیر توسعه پایدار

دارای مقام مشورتی شورای اقتصادی اجتماعی سازمان ملل ECOSOC

#به_پیشواز_آینده_می‌رویم

   @foundationed www.foundationed.ir

تهران، خیابان قائم مقام فراهانی، کوچه دهم (ادیب ممالک)، پلاک ۲۴، طبقه ۲، واحد ۱۳

۰۹۳۷۷۷۲۴۲۱۰

۰۲۱۸۸۵۱۴۵۱۸